

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

ДИПЛОМНА РОБОТА

магістра

з теми: **«ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК РОЗВ'ЯЗУВАННЯ СКЛАДЕНИХ
ЗАДАЧ ЗАСОБАМИ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ»**

Виконала: студентка II курсу групи POb2–M17z
спеціальності 013 Початкова освіта
Чорної Ірини Олександрівни

Керівник: **Гнатенко О.С.**,
кандидат фізико-математичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методик
початкової освіти

Рецензент: **Моцик Р. В.**
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри інформатики

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ.....	6
1.1 Ігрова діяльність у процесі розвитку особистості.....	6
1.2 Психолого-педагогічні особливості використання ігрових технологій в навчальному процесі початкової школи.....	11
1.3 Використання сучасних технологій у початкових класах на уроках математики.....	16
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ СКЛАДЕНИХ АРИФМЕТИЧНИХ ЗАДАЧ	24
2.1 Поняття складених задач	24
2.2 Складові процесу розв'язування складених задач.....	30
2.3 Використання ігрових технологій навчання у процесі розв'язування складених задач	37
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ СКЛАДЕНИХ ЗАДАЧ.....	46
3.1 Дослідження рівня навчальної діяльності учнів під час розв'язування складених задач.....	46
3.2 Експериментальна перевірка результативності формування вмінь розв'язувати складені задачі.....	49
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62
ДОДАТКИ.....	71

ВСТУП

Актуальність теми. Ігрові технології є однією з унікальних форм навчання, яка дозволяє зробити цікавими і захоплюючими не тільки роботу учнів на творчо-пошуковому рівні, але й буденні кроки з вивчення предметів. Цікавість умовного світу гри робить позитивною, емоційно забарвленою монотонну діяльність із запам'ятовування, повторення, закріплення чи засвоєння інформації, а емоційність ігрового дійства активізує всі психічні процеси і функції дитини. Іншою позитивною стороною гри є те, що вона сприяє використанню знань у новій ситуації, таким чином, вивчений учнями матеріал проходить через своєрідну практику, вносить різноманітність і інтерес у навчальний процес.

Актуальність гри в даний час підвищується і через перенасиченість сучасного школяра інформацією. У всьому світі, і в Україні в тому числі, незмірно розширюється предметно-інформаційне середовище. Телебачення, відео, радіо, комп'ютер, мережа Інтернет останнім часом виливають на учнів величезний обсяг інформації. Актуальним завданням школи стає розвиток самостійної оцінки та відбору одержуваної інформації. Однією з форм навчання, що розвиває подібні вміння, є гра, що сприяє практичному використанню знань, отриманих на уроці математики.

Розв'язування складених задач спрямоване на формування в учнів системи математичних знань, вироблення вмінь і навичок математичного моделювання, обчислення, розвитку прийомів розумової діяльності. Складені задачі допомагають розкрити опосередковані зв'язки математики з навколишнім середовищем і практичною діяльністю людей, реалізувати пізнавальні й виховні функції навчання. Так, сюжети складених задач для початкових класів відображають працю дітей і дорослих, досягнення країни в різних галузях народного господарства, науки, культури, містять цікаву

пізнавальну інформацію з природознавства і т. ін. Процес розв'язування складених задач сприяє формуванню таких розумових дій як аналіз і синтез, конкретизація і абстрагування, порівняння, узагальнення тощо. Від оволодіння вміннями розв'язувати задачі залежить не лише підготовка школярів з математики на даному етапі навчання, а й осмислене засвоєння систематичних курсів алгебри, геометрії, фізики, інформатики у наступних класах.

До проблеми розв'язування задач при вивченні математики зверталися відомі методисти. Особливу увагу розв'язуванню задач, як засобу розвитку мислення, формування системи математичних понять, добору задач до підручників у початковій школі приділяли М.О. Бантова, М.В. Богданович, М.М. Левшин, М.Г. Моро, Я.А. Король, Л.П. Кочіна, А.С. Пчолко, Н. Уткіна та інші.

Об'єкт дослідження - процес навчання учнів початкових класів розв'язувати складені задачі.

Предмет дослідження - формування вмінь учнів початкових класів розв'язувати складені задачі із використання ігрових технологій.

Мета роботи – охарактеризувати особливості використання ігрових технологій навчання у процесі розв'язування складених задач.

Гіпотеза дослідження: якщо, навчаючи розв'язуванню складені задач, використовувати ігрові форми навчання, то це підвищить ефективність навчання учнів розв'язувати задачі, а отже, рівень математичного розвитку школярів і підготовку їх з математики загалом.

Досягнення поставленої мети передбачає вивчення таких **дослідницьких завдань:**

- розкрити особливості ігрової діяльності у процесі розвитку особистості;
- дослідити психолого-педагогічні особливості використання ігрових технологій в навчальному процесі початкової школи;

- пояснити використання ігрових технологій у початкових класах на уроках математики;
- вивчити поняття складених задач у літературі;
- описати складові процесу розв'язування складених задач;
- розкрити використання ігрових технологій навчання у процесі розв'язування складених задач;
- дослідити рівень навчальної діяльності учнів під час розв'язування складених задач;
- експериментально перевірити результативність формування вмінь розв'язувати складені задачі.

Методи дослідження: системний аналіз навчально-методичної літератури з проблеми дослідження; семантичний аналіз значення текстових задач у формуванні вмінь молодших школярів.

Практичне значення роботи полягає в тому, що викладені в ній систематизовані матеріали створюють базу і відкривають можливість для подальшого поглибленого вивчення теми. Результати дослідження можна використовувати для матеріалів лекційних курсів студентів, для покращення особливостей викладання математики в початкових класах.

Експериментальна база дослідження. Чернівецька загальноосвітня школа I – III ступенів №40, 4 клас.

Апробація результатів дослідження. Основні результати магістерської роботи були представлені на: Науковій конференції студентів і магістрантів за підсумками НДР у 2017-2018 навчальному році Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (Кам'янець-Подільський, 10-11 квітня 2018 р.) та Науково-практичному семінарі «Перспективи розвитку дошкільної та початкової освіти» (Кам'янець-Подільський, 23 лютого 2018 року).

Обсяг та структура дослідження зумовлені метою та поставленими дослідницькими завданнями. Робота складається зі вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, висновків, списку використаних джерел (102 позиції).

ВИСНОВКИ

Розкрито особливості ігрової діяльності у процесі розвитку особистості. Рівень навчання і виховання в школі значною мірою визначається тим, наскільки педагогічний процес орієнтований на психологію вікового та індивідуального розвитку дитини. Це передбачає психолого-педагогічне вивчення школярів протягом всього періоду навчання з метою виявлення індивідуальних варіантів розвитку, творчих здібностей кожної дитини, зміцнення його власної позитивної активності, розкриття неповторності його особистості, своєчасної допомоги при відставанні в навчанні або незадовільному поведінці. Особливо важливо це в молодших класах школи, коли тільки починається цілеспрямоване навчання людини, коли навчання стає провідною діяльністю, в лоні якої формуються психічні властивості і якості дитини, перш за все пізнавальні процеси і ставлення до себе як суб'єкту пізнання (пізнавальні мотиви, самооцінка, здатність до співпраці тощо).

Досліджено психолого-педагогічні особливості використання ігрових технологій в навчальному процесі початкової школи. Саме в іграх розпочинається невимушене спілкування дитини з колективом класу, взаєморозуміння між вчителем і учнем. Тому мені, саме завдяки ігровим формам навчання, вдалося залучити пасивних учнів до систематичної розумової праці, дати змогу дитині відчувати успіх, повірити в свої сили, навчати без примусу, щоб кожен учень був не просто слухачем, а дослідником, фантазером, винахідником і просто жив щасливим життям спілкування.

Складені задачі мають досить велике значення. Задачі відіграють величезну роль у навчанні. Розв'язування задач виступає і як мета, і як засіб навчання. Уміння ставити і виконувати задачі є одним з основних показників рівня розвитку учнів, відкриває їм шлях оволодіння новими знаннями:

знайомиться з новою ситуацією, описаної для розв'язування задачі тощо. Іншими словами, при виконанні складених задач людина набуває математичні знання, підвищує свою математичну освіту. При оволодінні методом розв'язуванні певного класу задач у людини формується вміння виконувати такі завдання, а при достатньому тренуванні – і навик, що теж підвищує рівень математичної освіти.

Вивчено використання ігрових технологій у початкових класах на уроках математики. Згідно з чинним законодавством в учнів початкової школи на уроках математики мають формуватися вміння розв'язувати прості і складені задачі різних видів. Шкільна практика свідчить про те, що найбільші труднощі викликають у дітей складені задачі.

Систематичне застосування ігор приводить до того, що ігрові інтереси стимулюють пізнавальні, які в результаті стають провідними у навчальній діяльності дитини. Гра допоможе серйозну і напружену навчальну працю пізнання з математики зробити цікавою для дітей, що знаходяться в постійному розвитку своїх духовних і фізичних сил.

Описано поняття складених задач та складові процесу розв'язування складених задач. Підготовча робота до ознайомлення учнів зі складеною задачею полягає у розв'язанні наступних видів завдань:

- добір запитання до даної умови так, щоб задача розв'язувалася певною (іншою) дією;
- складання задач, які розв'язуються даним виразом;
- складання задач з числами, які розв'язуються даною арифметичною дією;
- розв'язування задач:
  - з недостатньою кількістю числових даних;
  - з зайвими числовими даними;
  - з двома послідовними запитаннями;
  - двох послідовних простих задач;

- двох послідовних простих задач, друга з яких – з недостатньою кількістю даних.

Розкрито використання ігрових технологій навчання у процесі розв’язування складених задач. У даній дипломній роботі запропоновано методику навчання учнів розв’язування складених задач, яка реалізується у три етапи: підготовка, ознайомлення і формування відповідних умінь. Під час підготовчої роботи до введення складеної задачі формуємо у молодших школярів вміння порівнювати задачі, аналізувати умову, шукати способи розв’язання задачі; ознайомлюючи дітей зі складеними задачами, вчимо розв’язувати задачі аналітичним способом і розкладати складені задачі на прості; формуючи вміння і навички розв’язування складених задач у дві дії, ми продовжуємо вчити дітей розв’язувати задачі аналітичним способом та розкладати складену задачу на прості, на підставі чого складати план розв’язування, формувати вміння порівнювати задачі, а також узагальнюємо структуру однотипових задач.

Під час введення всієї теми розвиваємо варіативність мислення учнів, його гнучкість та глибину, свідомість розумових процесів молодших школярів за допомогою спеціальних завдань: на постановку запитання до даної умови; на складання задач; на розв’язування задач з зайвими даними чи недостатньою кількістю числових даних; на порівняння подібних задач, на узагальнення структур задач.

Для ефективного розв’язувати складені задачі ще у початкових класах потрібно прививати любов і цікавість до математики і зокрема до задач. Але як свідчить практика, більшість дітей не просто не вміють розв’язувати задачі, а й не люблять. А цю нелюбов можна пояснити декількома факторами: добір учнів у класі, ставлення батьків до навчання своїх дітей, досвід учителя, неправильне перше ознайомлення із задачею, відсутність диференційованого підходу в навчанні дітей розв’язувати задачі, недостатня робота над її змістом, а ще тим, що вчитель на уроці “женеться” за кількістю розв’язаних завдань і не зважає на потреби і бажання дітей. Психологія нам

каже, що учень хоче творити; а творити може кожен. Як же бути з уроками математики? Тут простим запевненням “ти це зможеш” не допомогти. Деяким дітям особливо важко дається розв’язання задач. І знову: що робити? Чому школярі не люблять розв’язувати задачі? Тому що не вміють. Як же навчити учнів не тільки розв’язувати нетипові задачі, а ще й викликати інтерес до них? Тут доцільно, при розв’язуванні задач, давати дітям запитання, які б розкривали значення числа, ставили додаткові запитання до задачі, ускладнювали задачу для збільшення дій. Можна запропонувати безліч різних завдань, аби у дітей виникла цікавість до математики. У підручниках з математики чітко визначено, чого саме повинні навчити дітей, але в них не можна передбачити необхідну кількість тренувальних вправ для кожного конкретного класу. Тому цю проблему, виходячи з необхідності, має вирішувати сам учитель. Тому доцільно спочатку подати деякі вправи з підручника, для вивчення розв’язування задач певного виду, а потім потрібно використовувати додаткові джерела.

Досліджено рівень навчальної діяльності учнів під час розв’язування складених задач. використання ігрових технологій у процесі розв’язування складених задач позитивно впливає на рівень навчальної діяльності учнів початкових класів. Мета формуючого експерименту полягала у перевірці даної добірки завдань для формування у молодших школярів загального вміння розв’язування складених задач шляхом порівняльного аналізу результатів виконання контрольної роботи у контрольному і експериментальному класах, цілеспрямованих педагогічних спостережень у класах, де проводилося дослідне навчання. Досвід показує, що учні з великим інтересом розв’язують задачі у процесі ігрової діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ігри дорослих. Інтерактивні методи навчання / упоряд. Л. Галіцина. – К. : Ред. загальнопед. газ., 2005. – 128 с.
2. Актуальні проблеми методики навчання математиці / ред. М. І. Моро, А. М. Пишкало. – М. : Педагогіка, 1977. – 248 с.
3. Антонюк Г. Інтелектуальне шоу «Найрозумніший»: 3-4-й кл. / Г. Антонюк // Початкова освіта (Шкільний світ). – 2011. – № 35. – С. 9–11.
4. Арішака Т. Творча робота над задачею: різні варіанти поступового ускладнення умови задачі / Т. Арішака // Початкова освіта (Шкільний світ). – 2011. – № 3. – С. 11–15.
5. Атаманова Г. Математичні диктанти: 2-й кл. / Г. Атаманова, Г. Келеп // Початкова освіта (Шкільний світ). – 2012. – № 39. – Наша вкладка. Готуємося до уроку. – С. 5–8.
6. Богданович М. Математика 1. – К. : Освіта / М. Богданович, 2001. – 128 с.
7. Богданович М. Математика 2 / М. Богданович. – К. : Освіта, 2001. – 160 с.
8. Богданович М. Математика 3 / М. Богданович. – К. : Освіта, 2003. – 160 с.
9. Богданович М. Математика 4 / М. Богданович. – К. : Освіта, 2004. – 159 с.

10. Богданович М. Методика викладення математики в початкових класах / М. Богданович. – К. : А. С. К., 1998. – 352 с.
11. Богданович М. Методика розв'язання задач в початковій школі / М. Богданович. – К. : Вища школа, 1990. – 183 с.
12. Базарницька І. Урок математики у 1 кл. / І. Базарницька // Початкова школа. – 2013. – № 9. – С. 28–30.
13. Берлет Н. Особливі прийоми усного рахунку / Н. Берлет // Початкова освіта (Шкільний світ). – 2011. – № 33–34. – С. 41–42.
14. Берник О. Будиночок багатоцифрових чисел : щоб навчання було цікавим: математичні вузлики / О. Берник // Розкажіть онуку. – 2012. – № 21–22. – С. 97–98.
15. Білозерських Г. Розвиток творчого потенціалу особистості. / Г. Білозерських // Початкова школа. – 1994. – № 11. – С. 22 – 24.
16. Блонський І. Вікова та педагогічна психологія / І. Блонський. – М., 1994. – 262 с.
17. Богданович М. Методика викладання математики в початкових класах / М. Богданович, М. Козак, Я. Король. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2006. – 336 с.
18. Богданович М. Методика викладання математики в поч. кл. / М. Богданович, М. Козак, Я. Король. – Тернопіль : Навч. Книга Богдан, 2001. – 335 с.
19. Божко О. Цикл уроків навчання грамоти з використанням інтерактивних технологій / О. Божко, В. Богуславська // Початкове навчання та виховання. – 2006. – № 9. – С. 10 – 13.
20. Борисенко В. Переставна властивість додавання: математика: 2-й кл. / В. Борисенко // Початкова освіта (Шкільний світ). – 2012. – № 12. – Методичний порадник. – 2012. – № 3. – С. 29–30.
21. Будна Н. Довідник учня початкових класів: українська мова, природознавство, математика / Н. Будна. – Т. : Навчальна книга. – Богдан, 2010. – 79 с.

22. Бухичева О. Дидактические игры и дети / О. Бухичева // Учитель. – 2006. – № 1. – С. 62–64.
23. Воробйова С. Дидактична гра в процесі навчання / С. Воробйов // Рідна школа. – 2002. – № 10. – С. 46–48.
24. Варухіна Л. Нестандартний урок з математики у 1 класі / Л. Варухіна // Початкова школа. – 2011. – № 9. – С. 24–26.
25. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
26. Вербицкий А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход / А. Вербицкий. – М. : Высшая школа. – 1991. – 207 с.
27. Верхогляд Г. Нестандартний урок-сюрприз з математики у 2 класі з елементами інтерактивних технологій / Г. Верхогляд // Початкова школа. – 2011. – № 12. – С. 22–23.
28. Вихрущ В. Методологія та методика наукового дослідження / В. Вихрущ. – Тернопіль, 2004. – 224 с.
29. Вікова та педагогічна психологія. / Укл. І. В. Дубровіна, А. М. Пріхоожан, В. В. Зацепін. – М., 1999. – 320 с.
30. Выготский Л. Игра и ее роль в психическом развитии ребенка / Л. Выготский // Вопросы психологии. – 1996. – № 6. – С. 62–76
31. Гавриш В. Формування ключових компетентностей на уроці математики в 1 класі / В. Гавриш // Початкова школа. – 2013. – № 6. – С. 13–16.
32. Галкін С. Гра – шлях до впевненості / С. Галкін // Шкільний світ. – 2004. – № 47. – С. 4–6.
33. Гребцова, Н. Розвиток мислення учнів / Н. Гребцова // Початкова школа. – 1994. – № 11. – С. 24 – 27.
34. Гуляєва І. Одиниця вимірювання маси: історичний урок математики: 4 кл. / І. Гуляєва // Початкова освіта (Шкільний світ). – 2013. – № 38–39. – С. 40–42.

35. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології / І. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
36. Дишлюк І. Переставна властивість додавання. Розв'язування задач. Порівняння виразів: математика: 1-й кл. / І. Дишлюк // Початкова освіта (Шкільний світ). – 2013. – № 7. – С. 19–21.
37. Досяк, І. Нестандартні уроки з використанням інноваційних технологій. 1 – 4 класи / І. Досяк. – Х.: Основа, 2007. – 160 с.
38. Дружинін В. Психологія загальних здібностей / В. Дружинін. – СПб., 1999. – 368 с.
39. Дубровінський Н. Психофізіологія дитини / Н. Дубровінський, Д. Фарбер, М. Безруких. – М., 2000. – 144 с.
40. Дудник І. Застосування інтерактивних форм і методів роботи на уроках математики / І. Дудник // Педагогічний вісник. – 2012. – № 3. – С. 89–90.
41. Жиденко Н. Розвиток логічного мислення учнів початкових класів на позакласних заняттях із математики / Н. Жиденко // Початкове навчання та виховання. – 2004. – № 13. – С. 2 – 8.
42. Зак О. Цікаві завдання для розвитку мислення / О. Зак // Початкова школа. – 1985. – № 5. – С. 37 – 41.
43. Истомина Н. К вопросу об развивающем учебнике математики для начальных классов / Н. Истомина, М. Дукарт // Начальная школа. – 2000. – № 2. – С. 86–90.
44. Кічук Н. Ігрове проектування як інтерактивна дидактична технологія підготовки фахівців / Н. Кічук // Наука і освіта. – 2005. – № 3–4. – С. 61–65.
45. Козак М. Уроки з математики у 2 класі чотирирічної школи / М. Козак, О. Корчевська, К. Маланюк. – Тернопіль : Підручники і посібники, 1996. – 160 с.
46. Компанець Н. Дидактичні ігрові ситуації для адаптації дитини до школи / Н. компанець // Початкова школа. – 1999. – № 11. – С. 41–44.

47. Компанець Н. Дидактичні ігри в системі ігрового інтегрованого навчання / Н. компанець. – К. : ЗМОГА, 2003. – С. 65–75.
48. Карасик А. Структура і методика інтерактивного уроку в початковій школі / А. Карасик // Початкова освіта. – 2005. – № 7. – С. 2 – 5.
49. Кашуба Л. Ігри на уроках математики в 1 класі / Л. Кашуба. – Тернопіль : Мальва – ОСО, 2001. – С. 16–34.
50. Кашуба Л. Ігри на уроках математики в 1 класі: посібник / Л. Кашуба. – Тернопіль : Мальва – ОСО, 2001. – С. 16–34.
51. Кінах С. Використання ІКТ на уроках математики / С. Кінах // Початкова освіта (Шкільний світ). – 2012. – № 41. – С. 5–7.
52. Клименко В. Механізм творчості: чим його розвивати / В. Клименко // Шкільний світ. – К., 2001. – 95 с.
53. Коваль Л. Методика навчання математики: теорія і практика / Л. Коваль, С. Скворцова. – Х. : ЧП «Принт-Лідер», 2011. – 414 с.
54. Ковбанюк Т. Математична казка / Т. Ковбанюк // Початкова школа. – 2011. – № 11. – С. 34–36.
55. Козак Т. Урок математики з використанням інноваційних технологій / Т. Козак // Початкове навчання та виховання. – 2006. – № 6. – С. 12 – 14.
56. Комар О. Інтерактивні технології – технології співпраці / О. Комар // Початкова школа. – 2004. – № 9. – С. 5 – 7.
57. Компанець Н. Дидактичні ігри в системі ігрового інтегрованого навчання / Н. Компанець. – К. : ЗМОГА, 2003. – С. 65–75.
58. Кондратюк О. Рекомендації з організації групової роботи / О. Кондратюк // Початкова освіта. – 2007. – № 4. – С. 3 – 7.
59. Кондратюк О. Про нові орієнтири математичної освіти: майстер-клас / О. Кондратюк // Початкова освіта (Шкільний світ). – 2012. – № 12.
60. Кононенко С. Елементи геометрії у 3 класі. Трикутник / С. Кононенко // Початкова школа. – 2013. – № 10. – С. 23–30.

61. Концепція національного виховання // Початкова школа. – 1995. – № 2. – С. 48–52.
62. Король Я. Початкова школа. Методика роботи над геометричним матеріалом: 1-4 кл. / Я. Король, І. Романишин. – Т. : Астон, 2003. – 221 с.
63. Коротун, І. Інтерактивні техніки і технології групової роботи на уроках / І. Коротун // Початкова освіта. – 2007. – № 4. – С. 21 – 23.
64. Кравчук О. Програма дій. Алгоритм: математика. 2-й кл. / О. Кравчук // Початкова освіта (Шкільний світ). – 2012. – № 10. – С. 5–6.
65. Куліш І. Застосування дидактичних ігор у навчальному процесі / І. Куліш // Нові технології навчання. – К. : НМЦ ВО, 2002, Вип. 33. – С. 174–175.
66. Куліш І. Застосування дидактичних ігор у навчальному процесі / І. Куліш // Нові технології навчання / ред. В. Д. Зайчук, О.Я. Савченко, М.Ф. Дмитриченко [та ін.] – К. : НМЦ ВО, 2002, Вип.. 33. – С. 174–175.
67. Куріпка В. Дидактичні ігри з математики / В. Куріпка //Початкове навчання та виховання. – 2006. – № 31 (Вкладка).
68. Листопад Н. Геометрична складова математичної компетентності молодшого школяра: сутнісна характеристика / Н. Листопад // Початкова школа. – 2011. – № 8. – С. 51–54.
69. Лищенко Г. Робота над простими задачами на знаходження невідомого компонента дії / Г. Лищенко // Початкова школа. – 2003. – № 12. – С. 8–9.
70. Лищенко Г. Творча робота над структурою текстової задачі / Г. Лищенко // Початкова школа. – 1992. – № 2. – С. 30–34.
71. Лісова О. Число 10. Записування числа 10 двома цифрами / О. Лісова // Початкова освіта (Шкільний світ). – 2013. – № 20. – Методичний poradnik. – Вип. 5. – С. 21–25.
72. Логачевська С. Використання різних типів пам'яті для розв'язування задач / С. Логачевська, Т. Логачевська // Початкова школа. – 2011. – № 10. – С. 23–26.

73. Логачевська С. Математичний гурток у 1 класі / С. Логачевська, Т. Логачевська // Початкова школа. – 2014. – № 1. – С. 25–29.
74. Логачевська Т. Індивідуалізація завдань для другокласників при розв'язуванні задач / Т. Логачевська, С. Логачевська // Початкова школа. – 2014. – № 2. – С. 17–22.
75. Макаренко А. О моем опыте : в 7 т. / А. Макаренко. – М., 1958. – Т. 5. – С. 272.
76. Максименко, С. Загальна психологія / С. Максименко, В. Соловієнко. – К.: МАУП, 2000. – 256 с.
77. Маракуліна Т. Урок математики із мультимедійним супроводом: 2-й кл. / Т. Маракуліна // Початкова освіта (Шкільний світ). – 2011. – № 38. – С. 9–10.
78. Математика: великий довідник для учнів 1-4 кл. / упоряд. Н. Будна. – Т. : Навчальна книга. – Богдан, 2007. – 687 с.
79. Матюшко І. Математичні ігри в початкових класах / І. Матюшко, Н. Федотова. – Чернігів : Чернігівській ЦНТЕІ, 2004. – 184 с.
80. Мельчинская, Н. Психология обучения арифметике / Н. Мельчинская. – М.: Учпедгиз, 1995. – 432 с.
81. Меренцова О. Я відмінник: довідник молодшого школяра / О. Меренцова, С. Моїсеєнко. – Х. : Торсінг, 2012. – 384 с.
82. Мінаєв Ю. Технологія розвитку критичного мислення при навчанні природничо-математичних дисциплін / Ю. Мінаєв // Педагогічні науки. – Вип. 32. – 42. – Херсон, 2002. – С.85 – 90.
83. Оберемко О. Розвиток творчих здібностей учнів на уроках математики / О. Оберемко // Початкова школа. – 2013. – № 11. – С. 17–19.
84. Онищенко О. Навчальні ігри на уроках математики / О. Онищенко // Початкова школа. – 2012. – № 6. – С. 47–49.
85. Онопрієнко О. Компетентісно зорієнтовані задачі як засіб формування математичної компетентності учнів / О. Онопрієнко // Початкова школа. – 2013. – № 3. – С. 23–26.

86. Перельман Я. Жива математика / Я. Перельман. – К. : Техніка, 2004. – 160 с.
87. Романишин І. Математика. Методика роботи над текстовими задачами 2 клас. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2002. – 152 с.
88. Рибалка, В. Психологія розвитку творчої особистості / В. Рибалка. – К.: Основа, 1996. – 236 с.
89. Рудницька Н. Методика навчання розв'язування задач у початковій школі / Н. Рудницька, М. Синиця. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – 76 с.
90. Савченко О. Дидактика початкової школи / О. Савченко. – К. : Генеза, 1999. – 368 с.
91. Савченко О. Дидактика початкової школи / О. Савченко. – К. : Генеза, 1999. – 389 с.
92. Саюк В. Ігрові методи та їх дидактичне значення/ В. Саюк // Рідна школа. – 2001. – №4. – С. 18.
93. Селевко Г. Игровые технологии / Г. Селевко // Школьные технологии. – 2006. – № 4. – С. 23–42.
94. Селевко Г. Современные образовательные технологии / Г. Селевко. – М. : Нар. обр., 1998. – С. 52.
95. Силков В. Аналіз структури задачі / В. Силков, А. Рибалко. – К. : Рад. школа, 1986. – С. 19–23.
96. Скворцова С. Математична система навчання учнів початкових класів / С. Скворцова. – К., 2008 – 41 с.
97. Скворцова С. Методика навчання математики в другому класі / С. Скворцова. – О. : Фенікс, 2011. – 262 с.
98. Скворцова С. Методика навчання розв'язування сюжетних задач у початковій школі / С. Скворцова. – Одеса. : Видавник ПП «Фенікс», 2011. – 362 с.
99. Суельский Р. Підготовка майбутніх учителів до педагогічної творчості / Р. Суельский. – К., 1992. – С. 10 – 58.

100. Сухомлинский В. Сердце отдаю детям : в 5 т. / В. Сухомлинский – К. : Радянська школа, 1972. – Т. 3. – 244 с.

101. Шаповал І. Ще одна модель розв'язування простих арифметичних задач / І. Шаповал, О. Шаповал // Початкова школа. – 1991. – № 3. – С. 23–32.

102. Яворська Ж. Ділові ігри та їх роль у підготовці сучасних фахівців / Ж. Яворська // Вісник Львівського Університету. – 2005. – Вип. 19. – С. 241–246.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Рівень навчальної діяльності учнів під час розв'язування складених задач (експериментальна група)

№ п/п	Ім'я дитини	Рівень
1	Марія	Середній
2	Кирило	Високий
3	Ірина	Середній
4	Олена	Високий
5	Наташа	Середній
6	Максим	Середній
7	Данило	Низький
8	Олександр	Середній
9	Михайло	Середній